

Ignacio Martínez de Pisón

Una de cantautors

Dissabte passat, com a prelude de les festes del Pilar, a l'Ajuntament de Saragossa es va celebrar el tradicional acte de nomenament dels fills predilectes i adoptius de la ciutat. Jo vaig ser-hi present perquè un dels meus amics més estimats, el savi José Luis Melero, era un dels cinc escollits. Un altre era el cantant Joan Manuel Serrat. Aquest, fill d'una aragonesa que va arribar a Catalunya fugint de la Guerra Civil, va evocar els estius de la seva infantesa, que passava a casa d'una germana de la seva mare al barri saragossà de Delicias. La seva relació amb la ciutat ve de lluny, per tant. Però segurament ni tan sols feia falta que hagués estiujejat a Saragossa. Serrat és un paio que cau bé allà com cau bé a tot arreu, i qualsevol ciutat estaria encantada d'adoptar algú com ell.

Les seves cançons formen part de la memòria sentimental de diverses generacions, la qual cosa el converteix en un cas singular de perdurabilitat: ni més ni menys que mig segle de música al darrere. Per als que precisament hem passat el mig segle d'edat els seus discos mítics continuen sent els que va gravar a l'entorn del 1970: per descomptat *Mediterráneo*, però sobretot els homenatges a Antonio Machado i Miguel Hernández. Si aquells discos no haguessin existit, la meua relació amb la poesia, la societat i la política (en definitiva, amb la vida) hauria estat diferent i, sens dubte, pitjor. Una cosa semblant podria dir d'algun altre disc de llavors, com el que Paco Ibáñez va gravar al teatre Olympia de París. Era l'època daurada dels cantautors: aquella combinació de música, poesia i compromís polític ens semblava senzillament insuperable.

Després de arribar la transició i els gustos musicals van patir una rebolecada. Amb els primers indicis de democràcia, la denúncia política va deixar de ser prioritària. Ja no s'havia de ser revolucionaris sinó moderns, i sens dubte no semblava gaire modern això de cantar poemes de senyors que havien mort quaranta anys abans... Tot canviava en la direcció contrària als nostres propis gustos, i de cop

nosaltres mateixos vam canviar. De la nit al dia, els de vint anys de l'època vam passar de corejar amb unció el *Para la libertad* de Serrat i Miguel Hernández a ballar embogits *l'Horror en el hipermercado* d'Alaska y los Pegamoides.

A Serrat no li van anar malament els anys vuitanta: algunes de les seves cançons més populars procedeixen de discos d'aquella dècada. Però es podria dir que la



IGNOT

Aquella combinació de música, poesia i compromís polític ens semblava senzillament insuperable

seua evolució va ser excepcional, perquè la *movida* va posar fi a la carrera de la majoria dels cantautors. Els que van sobreviure ho van fer adaptant-se en la mesura possible als nous gustos: guitarres elèctriques per tenir un so més pop, lletres amb menys contingut polític, etcètera. La meua amistat amb José Antonio Labordeta, al qual diversos oradors van retre homenatge en l'acte de dissabte passat, es remunta a finals d'aquells anys vuitanta. Quan el vaig conèixer, era perfectament conscient que la seva música anava per

una banda i els gustos majoritaris per una altra. Malgrat tot, continuava, tossut, traient un nou disc cada dos o tres anys. I va valer la pena, perquè algunes de les seves millors composicions pertanyen a discos d'aquella època: a *Trilce*, a *Canciones de amor*. Després de la popularitat li va arribar per on menys s'ho esperava, per un programa de televisió de caminades per l'Espanya rural, i novament li van ploure les invitacions a actuar en pobles i ciutats. En aquella època, cada vegada que actuava en algun lloc, solia portar com a artista convidat el cantautor guipuscoà Imanol Larzabal, i el recital acabava amb la interpretació a duo de cançons de l'un i l'altre. Així va ser com jo vaig conèixer l'Imanol.

El vaig recordar llegint *Patria*, l'excel·lent novel·la de Fernando Aramburu sobre l'exclusió a la qual estan condemnats els qui al si d'una petita comunitat no se sotmeten a la violència terrorista. Un dels protagonistes del llibre és expulsat del ramat i, desposseït de tota protecció, la seva vida queda exposada a l'escarni, la humiliació, l'assetjament, l'amenaça. A l'Imanol li va acabar passant una cosa semblant. Pròxim a l'ETA antifranquista de mitjans dels seixanta i actiu defensor de la cultura en llengua basca,

va conèixer l'experiència de la presó i l'exili, del qual va tornar després de l'amnistia del 1977. El seu distanciament de l'organització terrorista va començar llavors, però no va explotar definitivament fins que Yoyes va ser assassinada pels seus excompanys d'ETA mentre passejava pel seu poble amb el seu fill de tres anys. El món abertzale no tolerava la menor dissidència, i a l'Imanol no li van perdonar que intervingués en un concert d'homenatge a ella. Van deixar d'arribar-li invitacions per actuar i en lloc d'això van començar a arribar-li amenaces de mort, pintades amb el seu nom, atacs al seu cotxe... Si la carrera de molts cantautors es va veure perjudicada per la *movida*, la seva va patir l'assetjament del fanatisme polític. L'Imanol va acabar refugiand-se en un poble d'Alacant, i allà va morir de tristesa el 2004, amb només cinquanta-sis anys.●

Francesc-Marc Álvaro



Impostures invisibles

Anna Punsoda –una de les escriptores joves que cal llegir sempre– explicava en un article recent la peripècia que va viure quan va fer unes proves per obtenir una feina en una prestigiosa institució privada d'aquest país. No li van donar la plaça i li van explicar que era perquè feien una tria conservadora, no en sentit ideològic sinó funcional: volien algú que no tingués la pretensió d'introduir innovacions i nous enfocaments en aquella organització. Volien algú que apliqués dòcilment la plantilla i prou. Els propietaris hi tenien tot el dret, esclar. Punsoda va prendre bona nota d'aquesta tendència. La sorpresa de l'escriptora ha vingut després, quan ha comprovat que l'entorn d'aquesta institució propugna, de portes enfora, grans innovacions en el món educatiu, per fomentar l'esperit crític i “empoderar” (avui si no fas servir aquest verb no ets ningú) les criatures.

Aquest cas convida a pensar en la naturalitat amb què assumim les impostures quotidianes que ens envolten i en les quals –a vegades– participem com a ciutadans. Fem una cosa i en diem una altra, sovint amb escassa consciència de fer-ho. Som els mateixos ciutadans que ens indignem (amb tota la raó) davant les impostures poc dissimulades de la classe política i de les elits en general. La severitat amb què jutgem les penoses comèdies morals dels que volen dirigir-nos esdevé indulgència quan ens jutgem nosaltres mateixos i les nostres empreses, esglésies, escoles, clubs, associacions, sindicats, patronals, etcètera. L'assumptu és vell i tots sabem –per exemple– que el món acadèmic denuncia molt bé els abusos de poder dels governs, els partits polítics i les grans corporacions econòmiques mentre, de portes endins, no són poques les ac-

Els impostors no sempre són a dalt de tot, també viuen al nostre costat

tituds autoritàries i arbitràries que es donen en centres dedicats –suposadament– al pensament, el coneixement, la recerca especialitzada i el debat lliure de les idees.

Els impostors no sempre són a dalt de tot, també viuen al nostre costat. I nosaltres –cadascú– també podem ser impostors, arribat el moment. Hem generat un espai públic on sempre cal interpretar un personatge que, en realitat, no som capaços de defensar en l'espai privat, quan sortim dels focus. Torno a l'experiència de l'amiga Punsoda: com pot ser que uns venedors acreditats de l'avantguarda educativa gestionin la seva estructura amb rutines tan fortament oposades als valors que cada dia prediquen solemnement? On són més falsos: en allò que és la seva manera de treballar o en allò que han posat a l'aparador per vendre?

Jordi Pujol va confessar un fet que posa al descobert una gran impostura en una figura de dimensions històriques. Va ser un terratrèmol. Pujol no estava sol. Potser hi ha més impostors que no ens pensàvem: invisibles, imperceptibles, absolutament fiables en la seva mentida.●

EL RUM-RUM
Clara Sanchis Mira

Un powerpoint de faraons

rals. Aquestes que després els donen la victòria una vegada i una altra. Què et sembla. Recordes totes aquelles tanques i aquells cartells?, aquella publicitat que apareixia per tot arreu, que els feia tan famosos que de tan coneguts era veure la papereta i ficar-la a l'urna, com qui compra el xampú antipolls que dona més seguretat perquè és el que més surt per televisió? Doncs estava finançada il·legalment. Que, en conseqüència, podríem pensar que els resultats d'aquelles campanyes fora de la

Una cosa és delinquir a la babalà, i una altra molt diferent delinquir amb serietat, amb metodologia

Com li expliques al teu fill que, per ser seriosos i responsables, els nostres parlamentaris han de facilitar que ens governi un partit que feia classes de delinqüència als seus edils? Una de les últimes perles de la gresca Gürtel que ha sortit a la llum. No és que delinqüissin una vegada i una altra en actitud nyap, no, és que ho feien bé. Que una cosa és delinquir a la babalà, i una altra molt diferent delinquir amb serietat. Amb metodologia. Donant lliçons. Amb sensibilitat didàctica. I sense embuts. Fent bé les coses. Com les saben fer ells. Espanya de debò. Amb els deures fets. Amb diapositives i tot. Per ser exactes, amb un powerpoint com el que el teu fill, posem per cas, ha estat tota la tarda preparant per a la seva classe, sobre els faraons i les mòmies egípcies. Entres a la seva habitació, i com l'hi expliques?

Mira, fill, perquè vegis, els nostres governants utilitzen un powerpoint igual que aquest que estàs fent tu de les mòmies, però per ensenyar a falsejar factures, maquillar xifres i camuflar delictes en les seves campanyes electo-

lle són una porqueria de tramposos? Doncs no. No t'emboliquis. No ve a tomb. I com se les componen per passar-se per l'entrecuix el Tribunal de Comptes? Doncs amb rigor. Com tu. Dedicant-hi la tarda. Posant atenció per fer una feina fina, un powerpoint com Déu mana. Veus que bé?, amb unes diapositives ordenades, amb les seves fletxes i les seves caselles, que expliquin amb claredat la millor manera de burlar-se de les lleis que ells mateixos legislen. Una autèntica cabriola de mona. Una pirueta que vindria a ser la inversió perfecta d'allò que va dir el vell Kant. L'imperatiu categòric que diu una cosa com ara que facis com si la màxima de la teva acció s'hagués de prendre com una llei universal. Una parafernàlia que no et sona ni et sonarà ja mai de res, que per alguna cosa han llençat a les escombraries aquella inutilitat que es deia filosofia i posava en relleu Kant i els seus sequaços. Perquè no et tornis boig. Perquè no t'agafi un curtcircuit cranial dels grossos, comparant la realitat amb el pensament. Així que tu segueix amb el powerpoint dels faraons, fill. I aprèn.